

De Hengsten, 21 juni 2012

Reportage Documentaire 'Une année de dragon' volgt Luiks proefproject met gratis heroïneverstrekking

Die mensen zijn nooit gelukkig. Eventjes maar, als ze gebruiken

Het is een primeur in België, maar geen alleenstaand geval in Europa. Ook in Zwitserland, Nederland, Duitsland en Spanje lopen projecten die gratis heroïne verstrekken. Met succes voor de patiënten en hun omgeving. Clean worden is niet de bedoeling, wel structuur in hun leven brengen. En dat lukt. **Matthias Declercq**

Merci pour respecter le matériel'. In het Luikse behandelingscentrum Tadam hangt een affiche aan de muur. Grégory*, een dertiger, krijgt een stukje foliepapier, een aansteker, een pijpje en wit poeder. Hij wandelt naar een kleine, doorzichtige koker, legt het poeder op de folie en laat een lange, roodgele vlam inwerken op het goedje. Het pijpje aan de mond, de rook in het lijf, de roes diep in het brein. Alleen op de wereld, even toch. Medewerkers van Tadam kijken toe. En dan begint hij te vertellen, even later, met een lege blik. Eerlijk, geen vlag van waanzin. Alleen de rust van de roes. "Ik ben verslaafd sinds mijn 21e. Dik 13 jaar al. Begonnen uit nieuwsgierigheid. Zomaar. Ik wens dit niemand toe."

Drie maal daags komt hij langs. Grégory. Morgen, middag en avond. Nerveus, gestresseerd, met maar één doel: heroïne. Hij is niet de enige. Een selecte groep van een paar tientallen junks belt dagelijks aan bij Tadam en neemt plaats in de wachtzaal. Zoals in een dokterspraktijk: met tijdschriften op de tafel en affiches aan de muur. Ook zij krijgen gratis drugs, als ze niet gedronken hebben tenminste. Wie meer dan 0,7 promille in het bloed heeft wordt de heroïne ontzegd. Geen onzuivere troep overigens, maar het pure diacetylmorfine, de farmaceutische benaming voor heroïne. Ze mogen kiezen: inhaleren of injecteren. Er hangen camera's aan de muur bij Tadam. De medewerkers dragen badges en er staan zelfs verpleegsters klaar. Iedere gebruiker mag één jaar deelnemen aan het project. Daarna eindigt het verhaal. Hij of zij heeft er z'n eigen hokje, met een naamkaartje. Het klinkt vreemd en dat is het ook: drugs op voorschrift.

Reddingsboei

Tadam is nu een jaar actief als proefproject. Ook de Luikse universiteit is erbij betrokken. In het onderzoek krijgt een groep heroïne toegediend, terwijl de controlegroep het moet doen met methadon. De bedoeling is na te gaan welke behandeling beter is: zuivere heroïne of methadon. Een controversieel onderzoek, dat spreekt.

"Vijftien jaar lang is er gediscussieerd over het initiatief", zegt Patrick Remacle,

documentairemaker van de RTBF, die het project een jaar lang volgde voor Une année de dragon, een documentaire die gisterenavond werd uitgezonden op de Franstalige openbare omroep. "Sinds eind jaren negentig al. Gratis drugs, iedereen schrok. Onder Verhofstadt I was er even sprake van een doorbraak, pas onder Verhofstadt II kreeg het project groen licht. Mede dankzij toenmalig veiligheidsexpert Brice De Ruyver, die zich positief uitsprak over het proefproject. En toch heeft het tot 2011 geduurd voordat Tadam van start ging."

De documentairemaker praatte niet alleen met de zorgverleners, maar ook met lokale overheden, de politie en de patiënten zelf. Want zo worden ze genoemd bij Tadam. Geen junks of verslaafden, maar patiënten.

'Une grosse merde'

Niet geschikt voor occasionele gebruikers overigens, het behandelingscentrum. Tadam is een reddingsboei voor wie afkicken niet lukt. Luikenaars voor wie de cold turkey – in één keer volledig stoppen – omslaat in fysieke en mentale destructie. Voor wie het leven echt afhangt van een naald of een pijp. Harddruggebruikers bij wie methadon niet werkt. Of toch te weinig. De junks zonder vangnet, voor wie ook de sociale zorg ontoereikend is. Zoals voor Gregory: "C'est une merde. Une grosse merde". Het zijn er veel in Luik, een stad waar 1 procent van de totale bevolking verslaafd is aan heroïne. Zo'n 2.000 mensen. Een haast hallucinant cijfer.

Het doel van de gratis heroïne is dus geen geleidelijke afbouw om clean te eindigen. Wel een poging om het leven van de patiënten enigszins te structureren. Om de chaos in hun dagelijkse bestaan te

'Na een tijdje zie je de kentering. Patiënten zijn vlotter, rustiger en stellen zich socialer op.'

PATRICK REMACLE

DOCUMENTAIREMAKER

De 'patiënten' mogen kiezen: inhaleren of injecteren. Medewerkers van centrum Tadam kijken toe. © RTBF

Iedere gebruiker mag één jaar deelnemen, daarna eindigt het verhaal. Maar ze hebben het centrum Tadam nodig. © RTBF

'Merci de respecter le matériel' hangt aan de muur van de behandelkamer. In de wachtkamer liggen tijdschriften. © RTBF

ordenen, zowel lichamelijk, sociaal als geestelijk. Een primeur in België, maar geen alleenstaand geval in Europa. Ook in Zwitserland, Nederland, Duitsland en Spanje loopt het project. Met succes overigens. Remacle: "Daar zijn de resultaten duidelijk. De heroïnegroep doet het merkbaar beter dan de controlegroep. Op de drie domeinen: niet alleen stijgt het fysieke functioneren van de gebruiker, maar ook mentaal en geestelijk maken de patiënten vooruitgang. Ook belangrijk: de omgeving profiteert mee van het project want de criminaliteit daalt. Heroïnegebruikers hebben er alles voor over hun product te kopen en raken zo op het verkeerde pad."

Vroeg opstaan

De resultaten van het Belgische onderzoek worden pas binnen een jaar verwacht. Toch kan Remacle een eerste, voorzichtige conclusie trekken. Remacle: "Ik heb alle patiënten een jaar gevolgd. Aanvankelijk zonder camera, om hun vertrouwen te winnen. Ik wist wat ik kon verwachten, omdat ik al eerder documentaires over druggebruik heb gemaakt. Geloof me, een harddruggebruiker zit absoluut niet goed in zijn vel. Die mensen zijn nooit gelukkig. Eventjes maar, als ze gebruiken. Hun leven is verwoest, dat voel je. Dat vertelden ze me ook na een tijd. Maar er was een kentering merkbaar. Een duidelijke verbetering. Aanvankelijk voelen de patiënten zich nog heel ongemakkelijk bij Tadam, maar na een tijd komen ze met meer zelfvertrouwen binnen. Je ziet het aan hun gedrag, aan de manier waarop ze wandelen, hoe ze praten, hoe ze omgaan met de medewerkers. Ze worden vlotter, rustiger en stellen zich socialer op."

In de documentaire geven sommige gebruikers het ook zelf aan. Ze staan vroeger op, ze mogen niet meer drinken, ze moeten op tijd zijn. Er ontstaat een dagelijkse structuur. Remacle ziet in Tadam niet de absolute oplossing om het heroïneprobleem van Luik op te lossen. "Er bestaat ook geen middel dat alles oplost. Het moet een samenhang zijn van verschillende therapieën. Dit gaat alleen om een middel voor één bepaalde kern. De zware gebruikers bij Tadam zijn niet de jonge, fragiele mensen, maar verslaafden die al minstens 15 jaar gebruiken, allemaal ouder dan 35 jaar. Zij hebben Tadam nodig. Voor hen is er geen andere oplossing. Het valt te hopen dat dit project blijft voortbestaan na de evaluatie volgend jaar. Voor de patiënten is er vooruitgang, het project wordt breed gedragen en het komt de stad ten goede."

* Grégory is een schuilnaam